

γεννήτρια ἡ, λόγ. σύνθ. γεννήτρα Δ.Σάρρ., Μετάφρ. Εὐριπ., Ἰππόλ., 559 — Λεξ. Πρω. Δημητρ. γεννέτρα Πόντ. (Κερασ. Οἶν.) γεννέτρα Πόντ. (Τρίπ.)

Τὸ Ἑλληνιστ. γεννήτρια. Ἰδ. Φρόνιχ., Σοφιστ. Παρρασκ. 62 Β «δικομήτρα, οἷον μήτηρ καὶ γεννήτρια δικῶν».

1) Ἡ γεννώσα, ἡ τίκτουσα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν στεῖραν γυναῖκα Πόντ. (Κερασ. Οἶν. Τρίπ.): Παροιμ. Ἡ γεννέτρα ἡ μάνα νικᾷ τὸν Χάρον (διότι τὰ θνήσκοντα τέκνα ἀντικαθίστανται ὑπὸ τῶν γεννωμένων). Συνών. Γεννίστρα

β) Ἡ μήτηρ Δ.Σάρρ., ἐνθ' ἄν.: Ποίημ.

Τοῦ διογέννητου Βάκχου τὴ γεννήτρα.

2) Μηχανὴ μετατρέπουσα μηχανικὴν ἐνέργειαν εἰς ἡλεκτρικὴν λόγ. σύνθ.: Ἐπὶ μίᾳ γεννήτρια καὶ ἔχω φῶς.

γεννιά ἡ, Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) γεννέ Δ.Κρήτ. γεν-νία Καλαβρ. (Μπόβ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γέννα καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ιά. Ἡ λ. ὑπὸ τὸν τύπ. γεννεᾶ καὶ παρὰ Βλάχω (γενεᾶ).

Γέννα 1, δ ἰδ. Δ.Κρήτ. Καλαβρ. (Μπόβ.) Πελοπν. (Κίτ. Μάν.): Ἡ γίδα μας ἔκαμε μιὰ γεννιά δύο κατσίκια Κίτ. Μάν. Ἐναι καλὴ προβάτα, κάνει δύο τὴ γεννιά αὐτόθ. Ἐκαμε ἡ γουρούνα σὲ μιὰ γεννέ δώδεκα γουρουνάκια Δ.Κρήτ. Τὸ εἶφι ἐπέθανε 'ς τὴν γεν-νία (κατὰ τὸν τοκετὸν) Μπόβ.

γεννικό τό, Μῆλ. Μύκ. γινῶ'κό Τῆν. (Τριαντ.) ἔν-νικό Κάρπ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. γέννα καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ικό, δι' δ ἰδ. -ικό.

1) Γέννηση 1, δ ἰδ. Μῆλ. Μύκ. Τῆν. (Τριαντ.) ὑπὸ τὴν φρ. ἀπὸ γεννικοῦ (ἐκ γεννήσεως): Ὁ Στράτης εἶναι στραβός - μουγὸς ἀπὸ γεννικοῦ δου Μῆλ. Ἀπ' οὐλα τζη τὰ φερσίματα φανερώνει πὼς εἶν' ἀρχόδισσα ἀπὸ γεννικοῦ τζη αὐτόθ. || Φρ. Ἀπὸ γινῶ'κού του Τριαντ. 2) Τὸ ἐκ γεννήσεως ὑπάρχον καλὸν ἢ κακὸν Κάρπ.: Γνωμ. Τό ἔν-νικό ἔχ χάνεται, 'μ-μ' ἀλήθεια τσαὶ πληθαίνει ('μ-μ' = ἀμ-μή = ἀλλά). Συνών. γνωμ. Τὸ φυσικό δὲ χάνεται, μάλιστα καὶ πληθαίνει.

γεννίστρα ἡ, Ἰκαρ. Πελοπν. (Μεσσ.) ἔννίστρα Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ ρ. γεννῶ καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ίστρα.

1) Ἡ γεννήσασα μήτηρ Νάξ. (Ἀπύρανθ.): Ἀσμ.

Μὰ ποῖα εἶναι ἡ ἔννίστρα | τοῦ παιδιοῦ ἡ καματίστρα (καματίστρα = ἡ τροφός, ἡ κοπιῶσα διὰ τὴν ἀνατροφὴν του, ἡ μήτηρ). 2) Τὸ μέρος ὅπου γεννοῦν τὰ ζῶα Νάξ. (Ἀπύρανθ.): Ὅτι ἔννίστρες τῷ ζῷ ἔννοβόλιαζαν οἱ μαδάκοι (μαδάκοι = κρότῳνες, τσιμπούρια). Συνών. γεννήτρια. 3) Ἡ οἰκία, τὸ δωμάτιον ὅπου τις ἐγεννήθη Ἰκαρ. 4) Ἡ γενέτειρα, ἡ πατρίς Ἰκαρ. Πελοπν. (Μεσσ.)

γεννοαναθρεμμένος ἐπίθ. Κεφαλλ.

Ἐκ συμφυρμού τῶν μετοχ. γεννημένος καὶ ἀναθρεμμένος.

Ὁ γεννηθεὶς καὶ ἀνατραφεὶς. Συνών. γεννόθρεμμα.

γεννοβόλημα τό, Κρήτ. Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) — Κ. Μπαστ., Ἀλιευτ., 74 — Λεξ. Περίδ. Αἰν. Βλαστ. 392 γιννοβόλ'μα Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρνάν.) ἔννοβόλιμα Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ ρ. γεννοβολῶ.

Τὸ συχνάκις τίκτειν, τὸ πλῆθος τῶν γεννήσεων ἐνθ' ἄν.:

Ἄμα θ' ἀρχίσῃ τὸ γεννοβόλημα ἡ κουνέλα, θὰ γιομίσωμε κουνέλια Κίτ. Γεννοβολήματα ἔχομε σήμερο Κρήτ. Εἶδα ἔννοβόλισμά 'τον εὐτό; Δυὸ τρία πρόπει πὼς κάνου δὸ χρόνο Ἀπύρανθ. Χιλιάδω χρόνῳ γεννοβολήματα φτειάξανε τοῦτα τὰ νησιὰ πὺρ ἡ εἶσα τους βρῖσκεται 'ς τίς σαράντα καὶ 'ς τίς πενήντα ὁργυιές Κ.Μπαστ., ἐνθ' ἄν. Τὸ γεννοβόλημα τῆς γουρούνας - τῆς σκύλλας - τῆς γάττας Λεξ. Δημητρ. Ἡ γειτόνισσα δὲ σταματᾷ τὸ γεννοβόλημα αὐτόθ. Συνών. γεννοβολημός, γεννοβολιά, γεννοβολιό, γεννολόγημα 1.

γεννοβολημός ὁ, ἀμάρτ. ἔννοβολισμός Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ ρ. γεννοβολῶ.

Γεννοβόλημα δ ἰδ.: Εἶδα ἔννοβολισμός εἶν' εὐτό; μινὰ σκουληκιὰ παιδιὰ! Πὼς θὰ τ' ἀνεθρέφουνε;

γεννοβολιά ἡ, Λεξ. Βλαστ. 392 Δημητρ. ἔννοβολιά Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γεννοβόλι, δι' δ ἰδ. γεννοβολιό, καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ιά.

1) Γέννηση, δ ἰδ., Λεξ. Βλαστ., ἐνθ' ἄν. Δημητρ.: Σὲ μιὰ γεννοβολιά ἡ κουνέλα ἔβγαλε πέντε Λεξ. Δημητρ. 2) Ὁ πολὺς τόκος, Νάξ. (Ἀπύρανθ.) — Λεξ. Δημητρ.: Ἡ λαλά μου 'τον ἀπὸ τὴν ἔννοβολιά τῶν Χάρκηδων. Ἐφτὰ ἀδερφοὶ ἦτονε καὶ μιὰ θνατέρα Ἀπύρανθ. || Γνωμ. Γεννοβολιές τῶν κοπαδιῶν, χαρὲς κρυφές τοῦ λύκου (ἐπὶ ἄρπαγος ἐποφθαλμιούντος τὰ ἀφθονοῦντα ἀλλότρια) Λεξ. Δημητρ. Συνών. ἐν λ. γεννοβόλημα.

γεννοβολιάζω ἀμάρτ. ἔννοβολιάζω Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ ρ. γεννοβολῶ καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ιάζω.

Γεννῶ κατὰ συχνὰ χρονικὰ διαστήματα: Ἦσωσε γ' ἐπιάσαν οἱ κακορρίζικοι ψεῖρα, κ' ἡ ψεῖρα ἔννοβολιάζει καὶ θὰ τσι φᾶνε.

γεννοβολιό τό, Πελοπν. (Τριφυλ.) γιννοβουλιό Θεσσ. (Μελιβ. Μεταξοχώρ.) Μακεδ. γεννοβόλι Κέρκ. — Κ.Παλαμ., Δειλοὶ καὶ σκληρ. στίχ.², 63 Κ.Θεοτόκ., Γεωργ. Βιργιλ., 5, 43, 44 — Λεξ. Βλαστ. 392 Πρω. Δημητρ.

Ἐκ τοῦ ρ. γεννῶ καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -βολιό, δι' ἣν ἰδ. -βόλι. Διὰ τὸν σχηματισμὸν βλ. Γ.Χατζιδ., Ἀθηνᾶ 22 (1910), 242 κέξ.

1) Γεννητούργια, δ ἰδ., Θεσσ. (Μελιβ. Μεταξοχώρ.): Ἐχομε γιννοβουλιό Μελιβ. 2) Γεννοβόλημα δ ἰδ., Κέρκ. Μακεδ. Πελοπν. (Τριφυλ.) — Κ.Παλαμ., ἐνθ' ἄν. — Λεξ. Βλαστ., ἐνθ' ἄν. Δημητρ.: Ἀρχισε τὸ γεννοβόλι ἡ γυναῖκα του, ποῖός ξερεὶ πόσα θ' ἀραδιάσῃ Κέρκ. Γιννοβουλιό ἰδῶ μπόλ'κον Μακεδ. || Ποιήμ.

Πρῶτος ἐσὺ παράδωκες τὰ ζὰ τῆς Ἀφροδίτης

κι ἀπὸ τὸ γεννοβόλι τους ξανάνιωνε τὸ σοί

Κ.Θεοτόκ., ἐνθ' ἄν., 44.

Ὅτι τὰ νύχια σου εἶναι ὁ νοῦς, καρδιά σου τὸ λιοπύρι

γεννοβόλι, φαγὶ καὶ ὦ χάιδεμα, ὦ ραχάτι!

Κ.Παλαμ., ἐνθ' ἄν. 2) Τὸ τέκνον Κ.Θεοτόκ., ἐνθ' ἄν., 43 — Λεξ. Πρω. Δημητρ.: Βγῆκε 'ς τὸ σερίανι μ' ὅλο τὸ γεννοβόλι τῆς Λεξ. Δημητρ. Νὰ πάρῃ ὁ διάολος σένα κι ὅλο τὸ γεννοβόλι σου αὐτόθ. Ἐχτρωμα εἶναι τὸ γεννοβόλι τῆς αὐτὸ αὐτόθ. || Παροιμ. Τὸ ἀφύλαγο γεννοβόλι τῆς κουνέλας ὡς κι ὁ κούνελος τὸ πνίγει (ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων, τῶν ὑποκειμένων πάντοτε εἰς ἀδικίαν ἢ ὀλεθρον καὶ ὑπὸ τῶν οἰκείων

των ἀκόμῃ, ἂν δὲν λαμβάνηται ὑπὲρ αὐτῶν πρόνοια) Λεξ. Δημητρ. || Ποίημ.

Τοῦ Ἀσσαράκων

τὸ γεννοβόλι κ' ἢ σειρὰ πού βγήκε ἀπὸ τὸ Δία
Κ.Θεοτόκ., ἐνθ' ἄν. 43.

γεννοβολῶ κοιν. γεν-νοβολῶ Κῶς γεννοβολοῦ Πελοπν. (Κίτ. Μάν.), ἐννοβολῶ Νάξ. (Ἀπύρανθ.) γεννοβολῶ σύνθη. γεννοβολῶ Πελον. (Δίβρ. Τριφυλ.) γεν-νοβολῶ Εὐβ. (Κουρ.) γιννουβουλάου κοιν. βορ. ἰδιωμ.

Ἐκ τοῦ ρ. γεννῶ καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -βολῶ.

1) Γεννῶ κατὰ συχνὰ χρονικὰ διαστήματα κοιν. Τὰ κουνέλια γεννοβολοῦν κοιν. Ἡ γ'ναίκα τ' γιννουβουλάει σὰν κ'νέλα Στερελλ. (Αἰτωλ.) Φτωχοὶ εἶναι, μὰ πρὸς τῶν εἶπε νὰ ἐννοβολοῦν ἐτῶς; Κάθα χρόνο γάνουν γ' ἓνα βαιδι Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Γεννοβόλαγε τόσο γαιρό, τώρα γέννησε κι ἀπογέννησε (ἐγέννα συχνὰ κατὰ τὴν νεότητά της, ἐγέννησε τώρα διὰ τελευταίαν φορὰν, ἀποκλειομένου νεωτέρου τοκετοῦ, ἔνεκα τῆς μεγάλης ἡλικίας της) Πελοπν. (Μάν.) Γιννουβόλ'σαν τὰ πιδιά μ', ἡέδουσιν ἢ Θεὸς (ἡδύοκχεν ὁ Θεὸς νὰ ἴδω ἐγγόνους) Μακεδ. (Χαλκιδ.) Ἡ γὰρὰ μας γεν-νοβολᾷ τῶν πάει (εἶναι πολυτόκος) Κῶς. Σὰ γατσούλα γεννοβολᾷ Ἴος. Γιννουβουλάει τοῦ φάρ' Στερελλ. (Μεσολόγγ.) Πολλὲς γίδες γιννουβουλοῦν 'πὺ δὴ φουρὲς τοῦ χρόνου Μακεδ. (Σισάν.) Ἡ μάννα μας μόνο παλληκάρι, μόν' ἀγόρια γεννοβόλησε Π.Παπαχριστ., Θρακ. ἡθογρ., 1,5. Οἱ Ἕλληνες ἀβγατίζον, γεννοβολοῦν, πληθαίνουν Ἰ.Δραγούμ., Ἑλληνισμ. καὶ Ἑλλην., 121. || Φρ. Νὰ ζήσ'ρι κι νὰ γιννουβουλήσ'ρι (εὐχὴ εἰς νεονύμφους) Στερελλ. (Εὐρυταν.) || Παροιμ. Ἡ μάννα πὺν γεννοβολᾷ, καταπονᾷ τὸ Χάρο (Διὰ τῶν νέων γεννήσεων καλύπτονται οἱ θάνατοι, ἢ ἀφθονία ἐνὸς πράγματος καλύπτει τὰς ἀπωλείας του) Ἀθῆν. Πελοπν. (Μεσσ.) || Ποίημ.

Κι ὁ Ἀδης ὁ ἀμίλητος ζηλεύει πὺν τὴ βλέπει
καὶ μεσ' 'ς τὰ μαῦρα Τάρταρα γοργὰ γεννοβολᾷ
κι ἀπὸ τὰ Τάρταρα γοργὰ 'ς τὸν κόσμον ξεπετεμέται
Κ.Παλαμ., Ὑμν. Ἀθῆν., 11.

Ἀνοιξ' ἢ τύχη σου, βοσκέ, τόσα φλουριά σὲ φθάνουν
καλύτερα ἀπ' τὶς κοῦρκες σου γεννοβολοῦν κι αὐξάνουν
(κοῦρκες=ἰνδικαὶ ὕρνες) Ἰ.Νερούλ., Κούρκ. ἀρπάγ., 13. Συνών. γεννολογῶ, συχνογεννῶ. β) Ἐπὶ ζῶων, γεννῶ ὑπὸ τὴν ἐννοίαν πλείονα τοῦ ἐνὸς ἢ τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἰδίως ὅταν πρόκειται περὶ ποιμνίων Κρήτ.Πελοπν. (Τριφυλ.) — Κ.Μπαστ., Ἀλιευτ., 20: Ἐγεννοβόλησε πάλι ἡ σκύλλα Κρήτ. Μπρὸς πίσω τὰ Χριστούγεννα οἱ προβατίνες γεννοβολοῦνε πολλὰς φορὰς τὶς νύχτες ἀβοήθητες Τριφυλ. Πρῶμα γεννοβολοῦνε φέτος τὰ πράματα, βαρυχειμωνιὰ θά 'χουμε, νὰ δὲ θυμηθῇς αὐτόθ. Τὰ ζῶα γεννοβολοῦνε, τοῦτα τὰ ἴδια φροντίζουν γιὰ τὴν τροφὴν τοῦ μωροῦ Κ.Μπαστ., ἐνθ' ἄν. 2) Παράγω, δημιουργῶ Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) — Δ.Σολωμ., 260. Ἰ.Δραγούμ., Ἑλληνισμ. καὶ Ἑλλην., 156. Ἰ.Πολέμ., Παλαιὸ βιολ., 54. Π.Βλαστ., Κριτικ. ταξιδ., 163. Ἀ.Πουλιαν., Θλαμμ. νησ., 94 — Λεξ. Αἰν. Πρω. Δημητρ.: Νομίζεις ὅτι γεννοβολᾷ ἢ τσέπη μου λεφτά; Κίτ. Μάν. Ὁ ἀγῶνας ἀκονίζει τὸ μυαλό μου καὶ γεννοβολᾷ σκέψεις καὶ ὁράματα Ἰ.Δραγούμ., ἐνθ' ἄν. Ἡ φύση γεννοβολᾷ κάθε λογῆς ἀναρίθμητες ἀλλαξιμὲς Π.Βλαστ., ἐνθ' ἄν. Ἐνα πόνο σιγανὸ πὺν τρέφει καὶ γεννοβολᾷ τὴ δύναμη καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ λυτρωμοῦ Ἀ.Πουλιαν., ἐνθ' ἄν. Κάθε σπόρος γεννοβολᾷ πολλὰ βλαστάρια Λεξ. Δημητρ. || Ποίημ.

Γέλιο 'ς τὸ σκόρπιο στράτευμα τ' ἐχθροῦ γεννοβολεῖται
Δ.Σολωμ., ἐνθ' ἄν.

Μὲ τὸ γλυκὸ τὸ φίλημά της | γεννοβολοῦσε 'ς τὴν καρδιά του
χίλια τραγούδια 'ς τ' ὄνομά της
Ι.Πολέμ., ἐνθ' ἄν.

γεννόθρεμμα τό, Σίφν.

Ἐκ τῶν οὐσ. γέννα καὶ θρέμμα.

Ὁ γεννηθεὶς καὶ ἀνατραφεὶς ἐν τινι τόπῳ: Εἶμαι γεννόθρεμμα 'πὰ χάμαι (ἐδῶ ἐγεννήθην καὶ ἀνετράφη). Ὡς τὴν Ἀθήνα εἶναι γεννόθρεμμα. Πβ. τὴν φρ. γέννημα καὶ θρέμμα.

γεννοκοίλης ὁ, ἀμάρτ. γεννοτοσίλης Σκυρ. Θηλ. γεννοτοσίλα Σκυρ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. γεννοκοιλιά.

Ὁ ἐπινοῶν καὶ διαδίδων ψευδεῖς εἰδήσεις: Ἐδες ἢ χαμέψ' γεναίκα ἔντα γεννοτοσίλα εἶναι. Οὐλα νὰ τ' ἀπαντέχῃς ἀπὸ τέτομη γεννοτοσίλε. Συνών. γεννοκοιλιά.

γεννοκοιλιά ἡ, ἀμάρτ. γεννοτοσίλα Σκυρ.

Ἐκ τοῦ ρ. γεννῶ καὶ τοῦ οὐσ. κοιλιά.

Γεννοκοίλης, δ ἰδ.: Τ' ἀνέμ' ἢ γεννοτοσίλα πῆε τσ' ἔπε λόγια π' σέ 'κανε νὰ φύουνε τὰ χούματ' ἀπ' τὰ ποδάριά σου.

γεννολίβαδο τό, ἀμάρτ. γιννουλίβαδου Μακεδ. (Νάουσ.)

Ἐκ τοῦ ρ. γεννῶ καὶ τοῦ οὐσ. λιβάδι.

Λιβάνι προοριζόμενον διὰ τὴν βοσκὴν τῶν προβάτων τὰ ὅποια προσφάτως ἐγέννησαν: Ὡς τοῦ γιννουλίβαδου τὶς γιννήμερις προβατίνες ἀφίνουμι νὰ βοσκήσουν.

γεννολόγημα τό, ἀμάρτ. ἐν-νολόγημα Κάλυμν.

Ἐκ τοῦ ρ. γεννολογῶ.

Τὸ πλῆθος τῶν γεννήσεων. Συνών. ἐν λ. γεννοβόλημα. 2) Ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν γεννοῦν τὰ αἰγοπρόβατα. Συνών. γεννολόγι 2, γέννος.

γεννολογητής ὁ, ἀμάρτ. γεν-νολογητής Ρόδ.

Ἐκ τοῦ ρ. γεννολογῶ.

Ὁ Ἰανουάριος, διότι κατὰ τοῦτον γεννοῦν τὰ αἰγοπρόβατα: Φρ. Γεν-νάρης γεν-νολογητής, Φλεβάρης τυροκόμος.

γεννολόγι τό, Λεξ. Πρω. Δημητρ. γεννολόγ' Λευκ. γεννολοί Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) — Λεξ. Δημητρ. γεν-νολοί Κῶς. Ἐκ τοῦ ρ. γεννῶ καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -λόγι, περὶ ἧς ἰδ. Γ.Χατζιδ., Ἀθηνᾶ 22 (1910), 247 κ.έξ.

1) Τὸ γένος, ἡ οἰκογένεια Λευκ. Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) — Λεξ. Πρω. Δημητρ.: Ἡρθε μὲ τὸ γεννολοί της Κίτ. Μάν. Ἀπὸ τὸ γεννολοί της δὲν ἦτα κάνας 'ς τὸ κλάμα αὐτόθ. Παλιὸ τρακόσω χρονῶ εἶναι τὸ γεννολοί του Λεξ. Δημητρ. || Φρ. Νὰ πάρῃ ὁ ἰδιόβολος τὸ γεννολοί ζου (ἀρά) Κίτ. Μάν. || Ἄσμ.

Θὰ νὰ δ'ἀλλάξω νὰ δὲ πῶ ἀλλιῶς τὸ μοιρολόγι
νὰ κλάψῃ οὐλο τὸ χωριὸ κι οὐλο τὸ γεννολόγι

Λευκ. Συνών. γεννολογιά. β) Ἡ καταγωγὴ Λεξ. Δημητρ.: Τὸ γεννολοί του τρανᾷ ἀπὸ τὴν Καισάρεια. 2) Γεννολόγημα 2, δ ἰδ., Κῶς: Δῶσ' μου δανεικὸν δυρὶν νὰ σοῦ τὸ δώκω τὴν ἐποθὴν δοῦ γεν-νολογιῶ.

γεννολογιά ἡ, Γ.Βλαχογιάνν., Προπύλ. 1 (1900/1908), 101 — Λεξ. Δημητρ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. γεννολόγι καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ιά.

Γεννολόγι 1 δ ἰδ.: Στερενὸ ἀποβλάσταρο τρανῆς γεννολογιάς.

